

'שְׁשִׁים הַיָּהּ פְּלֻכּוֹת'...

הגיליון המיוחד והמורחב הזה של 'המעין' יוצא לאור במתכונת זו לכבוד פתיחת הכרך השישים של 'המעין'. בטאון 'המעין' נוסד ע"י פרופ' מרדכי ברויאר ז"ל בשנת תשי"ג בעזרת 'מוסד יצחק ברויאר שע"י פועלי אגודת ישראל', מפעל תורני-ספרותי שהוא הקים לזכר אביו הגדול שהיה ממנהיגי אגודת ישראל ופא"י, ומיד מצא חן כתב העת המיוחד הזה בעיני כל רואיו וקוראיו. גיליונות 'המעין' התייחדו באיכות המאמרים והכתבים ובנושאים המגוונים שבהם ובעצמאות המחשבתית שהתירו לעצמם בתוך הגבולות התורניים, ושבחום רבנו. אלא שלמרות מאמציו הרבים של מייסדו קרה ל'המעין' מה שקורה לכתבי עת רבים - מחמת קשיים כספיים ואירגוניים ההופעות של 'המעין' הפכו במשך הזמן לסדירות פחות, עד שלאחר שישה גיליונות בלבד שהופיעו במהלך ארבע שנים (בין תשרי תשי"ג למנחם אב תשט"ז, גיליונות המהווים את הכרכים א-ג) הפסיק 'המעין' להופיע, לצערם של רבים. אני יודע מי 'שידך' בין פרופ' ברויאר, שבאותה תקופה למד ולימד וניהל מוסדות וגם עסק בצרכי ציבור שונים, לבין ר' יונה עמנואל ז"ל, אופטיקאי צעיר ניצול שואה שעלה ארצה מהולנד, שמעולם לא למד לא בישיבה ולהבדיל לא באקדמיה אבל היה מלא וגדוש בתורה וחכמה ויראת שמים ומרץ ופקחות ולשון לימודים וכושר ארגון וביצוע, אך זה היה 'שידוך' מושלם, כך שלאחר שבע שנות הפסקה (תשי"ז-תשכ"ג) חידש 'המעין' את הופעתו בתשרי תשכ"ד. עד לפטירתו לאחר מחלה קשה בכ"ה שבט תשס"ב, במשך ל"ח שנים, ערך והוציא לאור ר' יונה את 'המעין' באופן איכותי ומדויק, ארבעה גיליונות כל שנה (מכרך ד ועד ראשית כרך מב, בסך הכל 153 גיליונות), בלי שום חיסרון ושום איחור, ומשנת תשס"ב נכנסתי אני הקטן שאבל"א לנעליו הגדולות. לאחר שנים עבר 'המעין' מאחריותו של 'מוסד יצחק ברויאר' לאחריות 'מכון שלמה אומן' שעל יד ישיבת שעלבים, ואנו משתדלים להמשיך להפיץ תורה וחוכמה ויראת שמים ודעת אלוקים לקוראי 'המעין' שהתרבו מאוד עקב אמצעי הטכנולוגיה החדשים - 'המעין' ממשיך להישלח למנויים, רבים מהם ותיקים ואהובים, נמצא ברוב הספריות התורניות בארץ וגם בעולם, אך נשלח גם למאות מנויים בדוא"ל, וגם נמצא באתר של מכון שלמה אומן ובאתרים החשובים 'אוצר החכמה' ו'היברובוקס', וחלק ניכר ממאמריו נמצא גם במאגר של פרויקט השו"ת ובאתר 'דעת' ובמאגרי מידע אחרים, כך שהציבור הרחב ובעיקר בני התורה שבו מפיק תועלת רבה מדברי התורה והחוכמה שמודפסים בו תמידים כסדרם. יזכנו ה' להמשיך למלא תפקיד זה לשביעות רצונם של לומדי התורה ואוהביה עוד שנים רבות וטובות.

מאז היווסדו 'המעין' נמצא ב'מקום טוב באמצע'. הכוונה היא שבין הכותבים והקוראים והמנויים של 'המעין' נמצאים אנשי תורה וחוכמה מכל גווי עולם התורה,

ולעיתים נראה שזהו אחד מכתבי העת התורניים היחידים שעל שולחנו יכולים להסב בנחת מגוון כה רחב של בעלי אמונות ודעות בתוך עולם התורה, עולם המתרחב ומתפתח בדורנו ב"ה מעל ומעבר למה שהיה ניתן לצפות. העורך וחבריו למערכת רואים לעצמם זכות גדולה ואחריות גדולה לחבר ולקשר בין הגוונים השונים הנ"ל, והם מודעים לרגישות המיוחדת שמטרה זו דורשת מהם.

דברי פתיחה אלו נכתבים ביום הבחירות השני שנכפה השנה על אזרחי ישראל, כאשר רגשות מעורבים של חשש ושל תקווה מקננים בלב כל מבין. מצד אחד ההתקדמות הפלאית של ראשית צמיחת גאולתנו בולטת לעין וצועקת מכל פינה, עד שלעיתים יש רושם, בעיקר בשבתות אלו שבהן קוראים את הפטרות שבע דנחמתא, שעלינו ממש דיבר ישעיהו את דברי נחמתו, ועל דורנו חזה את כל נבואותיו הטובות ההולכות ומתגשמות זו אחר זו. אך מצד שני הכוחות המתנגדים לטוב ולתורה ולחיים מנסים להתגבר ולהתחזק ולהסיר מעליהם את ה'חשש' שהעם והמדינה ימשיכו להתקרב צעד אחד צעד לאורחא דמהימנותא, כפי שבאמת קורה. אין ספק שאחינו התינוקות שנשבו שחיים סביבנו מפחדים מאיתנו, מפחדים באמת ובתמים, והפחד הזה גורם לרבים מתוכם לחוש רגשות של איבה וכעס ושנאה ואף לפתוח מאבקים מרים וקשים ומכוערים נגד התורה ולומדיה ושוחריה, ורק המאור שבתורה, ורק המאור שבנו, ורק קידוש השם של 'ראו את הציבור התורני כמה נאים מעשיו וכמה מתוקנים דרכיו', עשוי לקרב אותם אלינו ולאבינו שבשמים. שנזכה ונחיה ונראה.

כחמישים מאמרים מכיל גיליון מוגדל זה, ובהם דבריהם של חברי המערכת הראשונים - דברי תורה של ר' יונה עמנואל ז"ל פותחים את הגיליון, דברי זיכרון מרגשים של פרופ' מרדכי ברויאר על אביו ועל קהילת פרנקפורט נמצאים בהמשכו, ותשובה הלכתית של הרב קלמן כהנא ז"ל המבררת כמה פרטים בספרו המיוחד 'טהרת בת ישראל' מובאת במקומה. בגיליון הגדול הזה נמצאים, שלא כדרכו של 'המעין', כמה מאמרים בעלי היקף רחב: פרופ' שפיגל מציג איגרות חדשות שגילה בכת"י הקשורות לפולמוס הרמח"ל ולא נודעו עד עתה, והוא מרחיב את היריעה ומשלב אותן במקומן המתאים בתוך שרשרת האגרות שנתורה לנו מפולמוס כואב זה; הרבנים שושנה, האב והבן, ראשי מכון 'אופק', מראים לנו דוגמאות מהודרות ומתוקנות מתוך פירוש חדש שהם מצאו בכת"י על מסכת חולין מאת הקדמון רבי אברהם מן ההר מפרובנס; הרב זיסברג משיבת קרני שומרון מוכיח ממקורות ומפסקים וממעשים שהעלייה לארץ הכרחית וכדאית גם כאשר קיים חשש לירידה בקיום מצוות בעקבותיה; וד"ר ארנוולד מתאר לנו באופן מרגש את פרשת הקמת ישיבת סלובדוקה בחברון והשפעתה על היישוב היהודי בעיר, עד לחיסולו במאורעות תרפ"ט. עוד מתפרסמים בגיליון זה הערות על הרמב"ם מכתב ידו של הרב ראובן

מרגליות זצ"ל, בירורי הלכה בענייני שופר, סוכה ואתרוג, מכתבים חדשים של מרן הרב קוק זצ"ל בענייני קדושה וצניעות ובעניין הישיבה הגבוהה 'אוצר חיים' שהקים ביפו, הערות למעשה, הנוגעות בעיקר לבני ישיבה, בענייני נישואין וכתובה, דברים חשובים על משנתם של רבנו בחיי ב'חובות הלבבות', של רבי שמשון רפאל הירש בפירושו לתורה ושל המלבי"ם בפירושו לתנ"ך, תיאור משנתו הגאולית של ר' כלפון הכהן מג'רבה והצעה להוספת פיוטי 'הרחמן' בברכת המזון בשמחת 'זבד הבת', ועוד ועוד.

גיליון תמוז של שנת תשמ"ז (כז, ד) הוקדש כולו למפתח מפורט של כל גיליונות 'המעין' (כרכים א-כז), שנערך בידיהם האמונות של הרב וייטמן, אז רבו של כפר עציון והיום רבו של היישוב אלון שבות ורב 'תנובה', ושל אשתו הרבנית בתו של ר' יונה עמנואל. המפתח הגדול הוא כלל מפתח מחברים ונושאים ועניינים ומושגים ואישים ומקורות וכו' מפורט ומועיל. אנחנו הוספנו בסוף גיליון מורחב זה את רשימת כל המאמרים שפורסמו ב'המעין' (כרכים א-נט) לפי סדר שמות המחברים. עתה שהגישה למאמרים והחיפוש בהם קלים הרבה יותר וכנ"ל הסתפקנו במועט, והמתעניין יוכל להיכנס לאחד ממאגרי המידע וימצא בתוכן גיליונות 'המעין' את אשר חפץ בו ליבו. תודה לר' דוד ירושלמי על הסיוע הרב בהכנת הרשימה.

לא נותר לי אלא לברך את שותפיי לעריכת 'המעין', ראש ישיבת שעלבים הרב מיכאל הכהן ימר שליט"א, ד"ר שמעון בולג (ותיק חברי המערכת), הרב שמעון ש' גולדמידט, פרופ' זהר עמר ויהודה (גורי) פרוידגר, ובעיקר את ידידי ושותפי הרב בועז מרדכי, שמסייעים להוצאה לאור של גיליונות 'המעין' תמידים כסדרם, גיליונות שימשיכו בעז"ה לשמח אלוקים ואנשים.

שנה טובה ומוצלחת לכל מנויי 'המעין' וקוראיו ולכל עם ישראל, שנזכה לראות בעינינו את המשך קיום כל נבואות הנביאים שדברו טוב על ישראל, שאיש לא ידע איך יהיו עד שיהיו...

הק' יואל קטן

